

ІІІ. ПОЛІТИЧНІ РЕЖИМИ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Борис Дем'яненко

УКРАЇНА І СВІТ У 2012 РОЦІ: КОМПАРАТИВНИЙ АНАЛІЗ МЕТОДАМИ МІЖНАРОДНОГО РАНЖУВАННЯ

У статті здійснена спроба визначити місце України у світі, Європі та на пострадянському просторі за допомогою найвідоміших індикаторів міжнародної рейтингової оцінки.

Ключові слова: рейтинг, міжнародний рейтинг, індекс, експертна оцінка, міжнародне ранжування.

Borys Demyanenko. Ukraine and the world in 2012: comparative analysis of methods of international rankings. The paper attempts to define the place of Ukraine in the world, Europe and the former Soviet Union with the known indicators of the international rating score.

Key words: rating, international rating, index, expert evaluation, the international ranking.

На рубежі ХХ – поч. ХХІ ст. значного поширення набув компаративний аналіз країн світу, який здійснюють авторитетні світові рейтингові агенції й організації. Світ усе більше дізнається про найцікавіші міжнародні зіставлення людського і природного капіталів. Особливо актуальним видається питання рейтингового статусу для пострадянських держав, які прокладають власні шляхи інтеграції до світової спільноти, маючи можливість орієнтуватися у досягненні результативності свого поступу на успішні країни світу, континенту та регіону. Важко переоцінити актуальність і корисність таких світових рейтингів, адже вони, по-перше, дають чіткі уявлення про загальні тенденції світового розвитку, по-друге, дозволяють

окремим країнам (наприклад, Україні) «побачити себе збоку», визначити своє місце в єдиній світовій шкалі, продіагностувати проблеми, які аналізуються світовими експертами, виробити стратегію подальших успішних дій.

Місце України у міжнародних рейтингах досліджували Л. Антонюк, О. Білорус, Б. Данилишин, Я. Жаліло, В. Кармазін, П. Кругман, Г. Лавриненко, В. Мунтіян, О. Онопрієнко, Г. Пастернак-Таранушенко, Д. Сакс, А. Степаненко, Є. Тихомирова, Е. Хекшер, Т. Цихан, Ю. Чала, Р. Фатхудінов, А. Філіпенко й ін.

Метою статті є аналіз позицій України у міжнародних рейтингах у динаміці, з'ясування її місця у світовій, європейській та пострадянській системах координат.

Вивчати українське суспільство дуже складно як вітчизняним дослідникам, так і зарубіжним, оскільки воно досі перебуває в суперечливому стані, у ньому строкато переплелися рудименти тоталітарного режиму і ще неміцні паростки демократії, власне й запозичене. Україна розглядається світом як середня за величиною і рівнем розвитку держава, якій поки що далеко до найбагатших та найпотужніших, і набагато ближче до найбідніших країн планети. З позицій кількісних характеристик Україна має достатні підстави стати одним із європейських лідерів – за розмірами території і кількістю населення вона входить у першу п'ятірку європейських країн. Що ж стосується вирівнювання з іншими європейськими країнами в якісному відношенні, то це величезна і копітка робота влади і українського суспільства, яка потребуватиме навіть за найкращого збігу обставин не одного десятиліття. Розглянемо цю проблему детальніше, проаналізувавши найвідоміші індикатори міжнародної рейтингової оцінки місця України у світовому співтоваристві, на європейському континенті та на пострадянському просторі через призму ефективності/неефективності вітчизняної системи влади.

В Індексі верховенства права, який представлений у Вашингтоні неурядовою організацією «Проект світової

юстиції», серед 97 країн світу Україна у 2012 р. посіла 87-ме місце. Індекс оцінює країни за показниками межі повноважень центральної влади, корупції, безпеки і порядку, фундаментальних прав, відкритості уряду, регуляторного середовища, цивільного і кримінального правосуддя. Україна отримала свою 87-му позицію через політичне втручання уряду, безкарність та корупцію. «Урядові установи неефективні у дотриманні виконання законів, а суди, хоча й доступні, – неефективні та корумповані. З іншого боку, країна отримує досить високу оцінку у захисті базових громадянських свобод, таких як свобода релігії, і є відносно безпечною від злочинів. Права власності – слабкі», – вказано у доповіді щодо України [1].

У Індексі сприйняття корупції 2012 р., проведеного Transparency International, Україна посіла 144-те місце зі 182 країн. Рівень сприйняття корупції в державному секторі визначається за шкалою від 0 до 100, де 0 означає, що країна сприймається як високо корумпована, 100 свідчить про відсутність корупції в державі. Найменш корумпованими визнали Данію, Фінляндію й Сінгапур, які отримали по 90 балів. Найкорумпованіші країни – Сомалі, Північна Корея й Афганістан, вони отримали по 8 балів. Україна набрала лише 26 балів, стільки ж отримали Сирія, Папуа-Нова Гвінея та Конго. Хоч за останні роки було здійснено ряд важливих заходів – прийнято закон про засади запобігання і протидії корупції, Кабінет Міністрів України затвердив Державну програму запобігання корупції, при Президентові України створено Національний антикорупційний комітет, але всі ці заходи існують виключно на папері (переважно у звітах для міжнародних організацій). Сусіди України займають вищі позиції: Польща – 41-шу, Угорщина – 46-ту, Словаччина – 62-гу, Румунія – 66-ту, Молдова – 94-ту, Білорусь – 123-тю і Росія – 133-тю у списку [2].

Водночас Україна на 15 щаблів покращила позицію у рейтингу Світового банку Doing Business. Доповідь Doing

Business 2013 відвела Україні 137-ме місце серед 185 досліджуваних економік за параметрами, які відстежують рамкові умови для діяльності малого та середнього підприємництва. І все ж умови для малого та середнього бізнесу в Україні одні з найгірших серед країн Східної Європи та Центральної Азії. Слід зазначити, що рейтинг не досліджує детально умов функціонування малих та середніх підприємств, загальна кількість яких в Україні має стійку тенденцію до скорочення після прийняття Податкового кодексу, не фіксується й специфічне для України втручання у діяльність бізнесу «силовиків», про яке неодноразово зазначали представники влади та бізнесу. Україна поступається у рейтингу більшості пострадянських країн, випереджаючи лише Таджикистан (141-ше місце) та Узбекистан (154-те). Наприклад, Грузія, яку автори дослідження називають лідером проведення реформ для поліпшення діяльності бізнесу, посідає 9-ту позицію у рейтингу [3].

У новому рейтингу Forbes найкращих для бізнесу країн Україна посіла 104-ту сходинку. Для складання рейтингу було проаналізовано 141 країну за 11 показниками: майнові права, інновації, податки, технології, корупція, свобода (особиста, свобода торгівлі та грошова), бюрократія, захист прав інвесторів, продуктивність фондового ринку. Найкращою для бізнесу завдяки прозору та стабільному бізнес-клімату й заохоченню підприємництва у 2012 р. стала Нова Зеландія; потужні технології, свобода торгівлі та права власності вивели на другу сходинку Данію; Гонконг, економіка якого сьогодні є однією з найбільш зростаючих у світі, опинився на третій сходинці. До десятка найкращих для бізнесу країн увійшли також Сінгапур, Канада, Ірландія, Швеція, Норвегія, Фінляндія та Великобританія. Україна відстала від Литви (35-те місце), Польщі (38-ме), Чехії (41-ше), Грузії (50-те), Румунії (60-те), Монголії (64-те), Вірменії (77-ме) та Молдови (92-ге), проте випередила Росію (105-те), Таджикистан (111-ше), Аргентину (113-те) та Киргизію (124-те) [4].

Індекс легкості ведення бізнесу (Ease of doing business Index) є дослідженням Світового банку щодо можливості реалізації підприємницької діяльності і формується на вивченні законів та правил, що стосуються ведення підприємницької діяльності. Основу індексу складають дев'ять показників: «Відкриття бізнесу», «Робота з дозволами на будівництво», «Реєстрація майна», «Отримання кредиту», «Захист прав інвесторів», «Сплата податків», «Міжнародна торгівля», «Забезпечення контрактів» та «Закриття підприємства». У рейтингу 2012 р. Україна зайняла 137-ме місце із 185 країн. Такі ж позиції у Лесото, Еквадору й Філіппін. Вище у рейтингу перебувають усі сусідні країни – Росія (112-те місце), Молдова (83-те), Румунія (72-ге), Білорусь (58-ме), Польща (55-те) та Словаччина (46-те) [2]. Позитивно оцінено Україну по показниках «Відкриття бізнесу», «Реєстрація майна» та «Сплата податків».

Індекс економічної свободи (ІЕС) (Index of Economic Freedom) щороку розраховує журнал Wall Street Journal і американська дослідницька організація Heritage Foundation для більшості країн світу. У 2012 р. рейтинг включав 179 країн і базувався на 10 характеристиках: свобода бізнесу, свобода торгівлі, податкова свобода, свобода від уряду, грошова свобода, свобода інвестицій, фінансова свобода, захист прав власності, свобода від корупції, свобода трудових відносин. Індекс економічної свободи фактично є готовою інструкцією, де вписано, що треба зробити уряду, щоб країна стала заможнішою. У рейтингу виділено країни з «вільною економікою» (з ІЕС від 80,0 до 100,0), з «переважно вільною економікою» (від 70,0 до 79,9), з «помірно вільною економікою» (від 60,0 до 69,9), з «переважно невільною економікою» (від 50,0 до 59,9), і з «невільною економікою» (від 0 до 49,9). У рейтингу 2012 р. Україна набрала 46,3 балів, що дозволило їй посісти 161-шу позицію, і потрапила до країн із «невільною економікою». Трохи вище у рейтингу, на 160-му місці – Аргентина (46,7 балів),

далі за Україною – Узбекистан (46 балів). Українські показники економічної свободи найнижчі у Європі. Позитивні зміни в Україні виявлено у «Свободі від корупції», «Податковій свободі», «Грошовій свободі», «Свободі трудових стосунків». Більш негативно, порівняно з 2011 р., оцінено показники «Державні витрати», «Свобода бізнесу» та «Свобода торгівлі» [5].

У рейтингу глобальної конкурентоспроможності 2012 – 2013 рр. від Всесвітнього економічного форуму Україна піднялася на 9 позицій, посівши 73-тю сходинку зі 144 країн, продовжуючи демонструвати свої основні конкурентні переваги – освіту та ємність ринку. Провідні позиції займають Швейцарія, Сінгапур та Фінляндія, які складають трійку лідерів. Наша країна обігнала у рейтингу Грузію (77-ме місце), Румунію (78-ме), Хорватію (81-ше), Вірменію (82-ге), Молдову (87-ме). Утім, кращу за українську конкурентоспроможність було виявлено в Росії (67-ме місце), Ірані (66-те), Руанді (63-те), Болгарії (62-ге), Казахстані (51-ше), Угорщині (60-те). Незважаючи на проведені в Україні економічні реформи, залишаються слабкою система інституцій (132-ге місце) та неефективним ринок товарів і послуг (117-ме), пріоритетним напрямом також має стати стабілізація фінансового сектору країни (114-те) та підвищення рівня розвитку бізнесу (91-ше). Серед основних невикористаних можливостей особливу увагу Україні слід приділити підіндексам «Інновації» (71-ше місце, найбільший вплив на підвищення значення рейтингу, порівняно з попереднім періодом, мала зміна таких складових, як якість науково-дослідних інститутів (+8 позицій), державні закупівлі новітніх технологій і продукції (+15), наявність вчених та інженерів (+26), кількість патентів, отриманих у США на 1 млн населення (+20)) та «Технологічна готовність» (81-ше місце, «рівень освоєння технологій» (+2 позиції), «іноземні інвестиції та трансфер технологій» (+15), «Інтернет-користувачі» (+4)) [6].

Україна також увійшла до десятка країн з найменшими доходами громадян, опинившись на 49-му місці. За

інформацією Allianz у 2011 р. середній українець мав у своєму розпорядженні €928 (не враховуючи грошей, витрачених на кредити).

За доступністю і якістю продуктів харчування Україна опинилася на 44-му місці у світі з досліджених 105 країн. Оцінювання здійснювалося за шкалою у 100 балів, Україна отримала 58,4 бала, випередивши Таїланд, Болгарію, Перу, Казахстан, Азербайджан, Таджикистан [7].

За економічним розвитком жінок наша держава посіла 57-ме місце з 55,4 балами серед країн світу та 17-те місце серед 29 країн Східної Європи та Центральної Азії. За умовами для жінок Україну випередили Албанія (54-те місце), Туніс (49-те), Хорватія (44-те), Македонія (40-ве), Польща (34-те), Чехія (33-те), Естонія (29-те), Латвія (28-ме). Україна ж у свою чергу обігнала Грузію (59-те), Вірменію (64-те), Туреччину (65-те), Росію (66-те), Китай (68-ме) [8].

У рейтингу рівноправності жінок, оприлюдненим громадською організацією Social Watch, Україна опинилася між Перу і Белізом, посівши 64-те місце з 154 країн, які досліджувалися.

У рейтингу репутацій 2012 р. серед 50 держав Україна посіла 42-ге місце. Росія, як і в 2011 р., зайняла 45-те місце, за нею розташувалися Саудівська Аравія, Нігерія, Пакистан, Іран та Ірак.

Одне з останніх місць (78-ме з 80-ти) наша держава зайняла у рейтингу країн, де найкраще народитися. Поряд розташувалися Кенія та Нігерія (останні в рейтингу). При цьому Росію Economist Intelligence Unit розмістив на 72-й сходинці, Болгарію – на 61-й, Естонію – на 44-й, Польщу – на 33-й [9].

Глобальний індекс миру, який розраховується на основі 23 показників (політична нестабільність, терористичні акти, кількість ув'язнених, імпорту зброї та ін.) фахівцями Інституту економіки й миру Сіднейського університету та аналітичним відділом журналу «Economist», є спробою дослідження відносного становища країн та

регіонів із позицій безпеки та миролюбності. Україна в рейтингу 158 країн втратила дві позиції, розмістившись на 71-му місці (1,953 бала) між Кубою та Тунісом, що свідчить про середній рівень безпеки у країні. Цей показник є найнижчим за час формування індексу – від 2007 р. значення зменшилося на 0,197 бала [2]. Найгіршими є позиції України у питаннях доступу до зброї, кількості агресивних демонстрацій та участі у тяжких злочинах. Позитивно оцінено українські показники «смерть внаслідок внутрішніх конфліктів», «смерть внаслідок зовнішніх конфліктів», «військовий персонал», «кількість переміщеного населення». Наймиролюбнішими країнами названо Ісландію, Данію, Нову Зеландію, Канаду та Японію, найнебезпечніше у Сомалі, Афганістані, Судані, Іраку, Конго та Росії.

Найважливішим інструментом для оцінки досягнень країни в сфері людського розвитку є індекс людського розвитку (ІЛР). Згідно з ІЛР 2011 р. (рейтинг 2012 р. ще не публікувався – *прим. автора*) Норвегія визнана найблагополучнішою країною в світі. До першої п'ятірки також увійшли Австралія, Нідерланди, США і Нова Зеландія. Україна зайняла 76-те місце в рейтингу, про що повідомлялося в «Доповіді про людський розвиток 2011» (Human Development Report 2011) «Устойчивое развитие и равенство возможностей: лучшее будущее для всех», підготовленому ПРООН. ІЛР обчислюється на основі трьох показників: середньої тривалості майбутнього життя при народженні (довголіття); рівня освіти дорослого населення країни і сукупної частки тих, хто навчається; рівня життя. У рейтингу 2011 р. виділено чотири групи країн: з дуже високим, високим, середнім і низьким рівнем людського розвитку. Перебуваючи на 76-му місці в списку зі 187 країн, Україна входить до групи держав з високим рівнем розвитку. Український показник вищий за середній світовий (0,682 бала), але нижчий від середнього європейського показника (0,751 бала).

Таблиця 1

**Компоненти індексу людського розвитку
в Україні та деяких пострадянських країнах, 2011 р.
[10, с. 127 – 129]**

Місце в рейтингу зі 187 країн	ІЛР	Очікувана трива- лість життя, років	Середня трива- лість на- вчання, років	Очікува- на трива- лість на- вчання, років	Валовий національний прибуток (ВНП) на душу населення (у дол. США за ПКС (паритет купівельної спроможності) на 2005 р.)	Рейтинг з ВНП на душу населення мінус рейтинг за ІЛР	ІЛР, не пов'язаний з прибутком
Естонія (34)	0,835	74,8	12	15,7	16799	13	0,890
Росія (66)	0,755	68,8	9,8	14,1	14561	-13	0,777
Україна (76)	0,729	68,5	11,3	14,7	6175	24	0,810
Молдова (111)	0,649	69,3	9,7	11,9	3058	21	0,746
Таджикис- тан (127)	0,607	67,5	9,8	11,4	1937	20	0,726

Таблиця 2

Індекс гендерної нерівності і пов'язані з нею індикатори в Україні та деяких пострадянських країнах, 2011 р. [10, с. 139 – 141]

Рейтинг країн по ІЛР	Індекс гендерної нерівності		Індекс материнської смертності	Коефіцієнт народжуваності у підлітків	Місце у національному парламенті (жінки, %)	Населення з як мінімум середньою освітою (% людей віком 25 р. і старших)		Коефіцієнт економічної активності населення		Коефіцієнт розповсюдження будь-яких засобів контрацепції (% заміжніх жінок віком 15-49 р.)	Хоча б одні відвідини жіночої консультації (%)	Пологи, прийняті кваліфікованим персоналом (%)	Загальний показник фертильності
	Рейтинг	Значення				Чоловіки	Жінки	Чоловіки	Жінки				
	2011	2011	2008	2011	2011	2010	2010	2009	2009	2005 – 2009	2005 – 2009	2005 – 2009	2011
Естонія (34)	30	0,194	12	22,7	19,8	94,4	94,6	54,8	69	70	-	100	1,7
Росія (66)	59	0,338	39	30,0	11,5	90,6	95,6	57,5	69,2	80	-	100	1,5
Україна (76)	57	0,335	26	30,8	8	91,5	96,1	52,0	65,4	67	99	99	1,5
Молдова (111)	46	0,298	32	33,8	18,8	85,8	92,3	46,5	53,1	68	98	100	1,5
Таджикистан (127)	61	0,347	64	28,4	17,5	93,2	85,8	57	77,7	37	89	88	3,2

Індекс держав, що зазнали поразки, є одним із ключових соціально-політичних показників. У його основу покладено ідею порівняння базових умов й обов'язків урядів суверенних держав. Американські дослідники з аналітичного центру «Fund for Peace» включили до рейтингу і оцінили 177 країн. У 2012 р. Україна отримала від експертів 67,2 бала (вважається країною, що зазнає поразки) і розділила із Белізом 113-тє місце у рейтингу. Польща займає 148-ме місце із загальною сумою 44,3 бала, Словаччина (144-тє і 47,4), Угорщина (141-ше і 48,3) і Румунія (126-тє і 59,5). Гірша ситуація в Білорусі (85-тє і 76,6), Росії (83-тє і 77,1) й Молдові (73-тє і 78,7). Найкращим в Україні є показник «Масовий рух біженців й внутрішнє переміщення населення» – 2,9 бала (в країні практично відсутні прецеденти примусового переміщення чи виселення громадян внаслідок насильства чи репресій). Задовільну оцінку мали показники «Погіршення громадських послуг» – 3,9 бала й «Система безпеки працює як «держава в державі» – 4,3 бала. Найгірший бал має показник «Криміналізація/легітимність держави» – 7,7 бала та «Правлячі еліти живуть для себе» – 8 балів (корупційні скандали, приватизації державних структур, складна ситуація з державними тендерами). Показник «Відтік мізків», який оцінили у 6 балів, свідчить про поширення еміграційних тенденцій серед сучасної молоді, показники «Бідність й економічний спад» та «Нерівномірність економічного розвитку» отримали, відповідно, 5,7 та 5,6 бала, індикатор «Забезпечення людських прав й верховенства права» – 5,4 бала, «Зовнішні впливи» – 6,5 бала [11].

Індекс глобалізації (KOF Index of Globalization) – це рейтинг країн за мірою їхніх глобальних зв'язків, інтеграції та незалежності в економічній, соціальній, технологічній, культурній, політичній та екологічній сферах. Рейтинг країни визначається після з'ясування її позицій по 24 показниках, які об'єднані у три категорії – економічна глобалізація (торгівля, інвестиції, бар'єри на

імпорт, середній рівень тарифів, податки на міжнародну торгівлю, обмеження рахунку), соціальна глобалізація (телефонний трафік, надсилання грошей, міжнародний туризм, іноземне населення, міжнародні листи, кількість користувачів Інтернету, телебачення, торгівля газетами, кількість «Макдональдсів», торгівля книгами) та політична глобалізація (посольства в країні, членство в міжнародних організаціях, участь у місіях Ради безпеки ООН, міжнародні домовленості). Україна в 2012 р. зайняла 44-те місце з показником 68,48 бала з-поміж 208 країн. Близькі до України позиції у списку займають Бахрейн, Чорногорія, Сербія й Панама. Найвищими є вітчизняні показники політичної глобалізації (43-тє місце, 86,3 бала), рівень економічної глобалізації (69-тє, 57 бала), соціальна залученість у глобальні процеси (61-ше, 67,4 бала) [12]. Країнами із найбільшою інтегрованістю у світові процеси визнано Бельгію, Ірландію та Нідерланди, останні позиції в індексі займають Сомалі, Тонга та Вірджинські острови.

2012 р. знову погіршилася оцінка інвесторів щодо привабливості України. Як свідчать дані дослідження Європейської Бізнес Асоціації, з 5 можливих балів індексу інвестиційної привабливості країна отримала лише 2,12. Експерти відзначають, що у 2012 р. на інвестиційний клімат негативно вплинули жорстка монетарна політика, популістські рішення уряду напередодні виборів і, як наслідок, припинення проведення економічних реформ, призупинка і подальша відсутність співпраці з МВФ. Серед факторів, що заважають веденню бізнесу, опитані експерти зазначили, зокрема, прийняття мовного закону, який змушує виробників маркувати товари регіональними мовами. До проблем ведення бізнесу експерти віднесли корупцію і проблеми з обстоюванням власних інтересів у судах. Водночас серед позитивних змін були відзначені відшкодування ПДВ, прийняття митного кодексу, зміни до земельного кодексу, які дозволили іноземним інвесторам купувати землю несільськогосподарського призначення в Україні [13].

До рейтингу стабільних держав (Failed States Index 2012), покликаного оцінити нездатність влади контролювати цілісність території, демографічну, політичну та економічну ситуацію в країні, за версією американського журналу «Foreign Policy» і американського «Fund for Peace», було занесено 177 країн. Чим вищим був порядковий номер, тим менше ризиків у країні. Серед пострадянських країн найгірший рейтинг в Узбекистані (39-те місце), Киргизстані (41-ше), Таджикистані (46-те) і Грузії (51-ше). До першої сотні також увійшли Азербайджан (68-ме), Молдова (73-тє), Туркменістан (81-ше), Росія (83-тє), Білорусь (85-те). Україна, хоч і потрапила до категорії відносно стабільних країн, посівши 113-є місце, однак опинилася між Ганою та Белізом. Найгірший бал (8 з 10) Україна отримала за пунктом «згуртованість державних еліт», другою проблемною сферою є «легітимність уряду» (7,7 бала). Серед пострадянських країн найвищий рейтинг у Естонії – 149-те місце. Найстабільнішими державами визнано Фінляндію, Швецію, Данію, Швейцарію і Норвегію [14].

Лондонський Legatum Institute склав рейтинг процвітаючих країн світу за 2012 р. на основі 8 визначальних чинників – міцність економіки, діловий клімат, ефективність управління, система освіти, рівень охорони здоров'я, безпека та верховенство закону, особиста свобода людини, соціальний капітал країни. Усього в рейтинг увійшли 144 країни світу, п'ятірка лідерів включає Норвегію, Данію, Швецію, Австралію і Нову Зеландію. Уперше за всю історію США опинилися поза першою десяткою країн-лідерів і зайняли 12-ту позицію в рейтингу процвітаючих країн світу (країна обтяжена проблемами зростаючого державного боргу, а також невисокого економічного зростання). У сотні найкращих країн світу виявилися Україна (71-ше місце) та Росія (66-те) [15].

Щороку компанія Mercer Human Resource Consulting складає рейтинг найдорожчих міст світу для

проживання іноземців. Укладачі рейтингу беруть до уваги ціни більше двохсот товарів і послуг у 214 містах світу. У першу п'ятірку рейтингу 2012 р. увійшли Токіо, Луанда, Осака, Москва, Женева. У списку найдорожчих міст для туристів Київ посів сусіднє місце з Москвою. Найдешевшим містом для іноземців Mercer, як і в минулому році, вважається Карачі (Пакистан), де витрати втричі нижчі, ніж у Токіо [16].

Міжнародна неурядова організація Freedom House опублікувала звіт, у якому оцінила ситуацію з правами людини та демократією у світі у 2012 р. Україна, Росія, Нікарагуа, Нігер, Пакистан, Парагвай, Македонія, Мексика, Киргизстан, Марокко увійшли до групи «частково вільних» країн. Україна обігнала Бурунді і Гондурас за темпами регресу демократії. В Україні було відзначено зниження позицій у зв'язку з погіршенням якості проведення парламентських виборів, збільшенням тиску уряду на опозицію та новим законом на користь російськомовної частини населення й одночасно ігноруванням менш чисельних національних меншин. Freedom House зазначила, що в Україні частково вільна преса, є повний вільний доступ до Інтернету, разом з Грузією і країнами Балканського регіону наша держава знаходиться приблизно посередині рейтингу країн Євразії. Однак у доповіді йдеться і про те, що рівень демократії в Україні впав. Разом із Малі, Мадагаскаром, Гамбією та Гвінеєю-Біссау Бахрейн Україну, Ефіопію, Еритрею, Руанду, Ємен, Бурунді, Еквадор, Гондурас, Шрі-Ланку експерти зарахували до групи країн, у яких за 2008 – 2012 рр. спостерігалось найбільше зниження демократичних показників. Найбільше покращення ситуації з демократією спостерігалось в Лівії, Бірмі, Тунісі, Єгипті, Зімбабве, Молдові, Чорногорії та Грузії. До групи найбільш «вільних» країн увійшли Австрія, Австралія, Бельгія, Канада, Данія, Естонія, Фінляндія, Франція, Німеччина, Норвегія, Польща, Португалія, Швеція, Швейцарія й ін [17].

Суттєве погіршення якості демократії в Україні відмітили й експерти німецького дослідницького центру Bertelsmann Stiftung у звіті «Індекс трансформації 2012» [8].

У рейтингу 2011 – 2012 рр. свободи преси (Press Freedom Index, PFI), який опублікований організацією «Репортери без кордонів», серед 179 країн Україна набрала 55 балів та посіла 116-ту позицію. Її сусідами у рейтингу є Камбоджа, Зімбабве і Перу, гірші за українські позиції мають Росія (142-ге місце, 66 балів) та Білорусь (168-ме, 99 балів), краща ситуація у Молдові (53-те, 16 балів), Румунії (47-ме, 14 балів), Угорщині (40-ве, 10 балів), Польщі (24-те, -0,67 бала) [2].

Отже, проведений аналіз дає підстави дійти невтішного висновку, що у міжнародних рейтингах з політичних, економічних, соціальних питань Україна переважно «пасе задніх» і теперішнє її місце у світовому співтоваристві дуже далеке від очікуваного. Незважаючи на значні розміри території (як за європейськими мірками) і багатство ресурсів (як природних, так і людських), Україна має вигляд слабкої держави із численними внутрішніми та зовнішніми проблемами: вона поки що залишається зі слабкою демократією, політично нестабільна, з корупцією в органах влади і високим рівнем терпимості серед громадян до такої ганебної практики, вже тривалий час переживає економічний занепад, характеризується низьким рівнем економічного розвитку та недостатнім прогресом економічних реформ, низьким рівнем життя населення й високим рівнем злочинності; їй притаманні загрозлива тенденція щодо розповсюдження СНІДу, нелегальна міграція наших співвітчизників, невиконання міжнародних зобов'язань і низький рівень послуг для іноземців, поряд з цим вона традиційно залишається миролюбною країною.

1. Україна за рівнем верховенства права посіла 87-ме місце серед 97 країн [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tyzhden.ua/>.

2. Прокопишин Тарас. Україна-2012 у світових індексах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tvi.ua/>.

3. Україна покращила позицію у рейтингові Світового банку Doing Business [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tyzhden.ua/>.

4. Молдова і Вірменія обігнали Україну в рейтингу найкращих для бізнесу країн [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tyzhden.ua/>.

5. Рейтинг стран мира по уровню экономической свободы [Электронный ресурс]. – Режим доступу: <http://gtmarket.ru/>.

6. Місце України за Глобальним індексом конкурентоспроможності у 2012 – 2013 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uinte.kiev.ua/>.

7. Україна опинилась на 44-му місці у світі за доступністю та якістю харчів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tyzhden.ua/>.

8. За рівнем корупції Україна поряд з африканськими країнами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.zaxid.net/>.

9. Україна посіла передостаннє місце у рейтингу країн, де найкраще народитися [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.pravosud.info/>.

10. Доклад о человеческом развитии 2011. Устойчивое развитие и равенство возможностей: лучшее будущее для всех / Пер. с англ.; ПРООН. – М.: Весь Мир, 2011. – 188 с.

11. Американський вирок Україні: 113-те місце [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vgolos.com.ua/economic/>.

12. Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.uk.wikipedia.org/>.

13. Птіцин Святослав. Індекс інвестиційної привабливості України погіршують корупція, популізм уряду та мовний закон [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tyzhden.ua/>.

14. Кобзар Георгій. У рейтингу стабільності Україна – між Ганою та Белізом [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.khpg.org/>.

15. Україна увійшла в сотню процвітаючих країн світу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uaonline.com.ua/>.

16. Москва увійшла до п'ятірки найдорожчих міст світу [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dt.ua/>.

17. Freedom House: Україна за темпами регресу демократії обігнала Гондурас і Бурунді [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tyzhden.ua/>.